

Bevissthetens oppvåkning i det eteriske

"Bevissthetens oppvåkning i det eteriske" er et tema med en spesiell stilling. Gjennom hele fremveksten av den antroposofiske bevegelse dukker dette emnet stadig opp, dveler en stund i bakgrunnen, for så igjen å tre frem; og hver gang må det arbeides opp på nytt fra grunnen av. Hvorfor har dette emnet en så betydningsfull stilling? En særlig problematikk, en særlig sykdomssituasjon i samtiden er en viss spaltning. Mennesket har indre opplevelser og omkring seg en verden som bare forestilles som materiell. Det man opplever som fysisk-materielt har en egeneksistens som blir stående fremmed overfor alle åndelig-moralske, spirituelle kvaliteter. Og omvendt - der hvor det spirituelt-åndelige dukker opp, forblir det i en viss subjektivitet og griper ikke inn i den fysisk-materielle verden. Det forblir isolert. Antroposofiens store oppdrag: å bli en erkjennelsesvei som fører til det åndelige i mennesket, og fra det åndelige i mennesket til det åndelige i verdensaltet - altså å overvinne den nevnte spaltning. Dette kan bare gjennomføres dersom det åndelige oppleves så sterkt og konkret at det bringes helt inn i det fysiske og inn i de fysiske handlinger, og hvor på den annen side det fysisk-materielle ikke blir liggende upåaktet, men derimot dets ånd finner forløsning. Men fra det åndelige til det fysisk-materielle kommer man bare gjennom det eteriske felt. Derfor denne særlige stilling som temaet bevissthetens oppvåkning i det eteriske innehar! Når bevisstheten neddempes og forsvinner fra dette felt, da lever vi i spaltningen, i schizofrenien.

Alle tanker, selv om de i virkeligheten har sitt utspring i den åndelige, den eteriske verden - uten dem hadde tankene slett ikke eksistert - dukker opp i vår bevissthet som skygger, som tanker i det indre. På den annen side har vi det store felt av sanseopplevelser for oss: også denne verden stammer fra det åndelig-vesensaktiges kilder, og trer mennesket imøte utenfra - men den kommer ikke som noe levende frem til bevisstheten; idet vi bare tar den imot som enkeltakttagelser forbundet med gjenstandsforestillinger, dør den hen til noe skjematisk. Således lever vi ikke i noen åndelig virkelighet, hverken i det indre i det åndelig-vesensaktige i tenkningen, eller i det ytre i det åndelig-vesensaktige i sanseverdenen, men derimot i spaltningen mellom tankenes skygger og sanseverdenens skjemaer. Altså: Til begge sider mørke hva gjelder den sanne virkelighet. Men dette er det store: Vi kan nå frem til den sanne virkelighet, dog ikke uten anstrengelse. Vi får den ikke gratis. Friheten oppstår som mulighet.

I dette området av skygger og skjemaer, hvor vi bare kan arbeide gjennom individualitetens virksomhet, finner vi muligheter i vår søkende erkjennelse. Hvordan er denne beskaffen? For bevisstheten viser den seg i første omgang som skygger og skjemaer, men etter dens egentlige vesen forholder det seg anderledes, - i erkjennelsens kraft virker umerkelig noe dypere i levende aktivitet. Men dette fører ikke til noe resultat hvis ikke erkjennelseskraften blir styrket - langsomt, ved øvelse i første omgang uten at derved noe bestemt oppnåes. Den blir bare selv sterkere og sterkere - inntil denne kraften på grensen til skyggeverdenen blir så sterk at den sanser seg selv som åndelig virkelighet: I første omgang i den formende tenkning, hvor man nå ikke lenger bare avbilder et eller annet, men hvor den skapende formingsprosess fra den fluktuerende bevegelse og helt hen til den ferdige form "gjøres" i det indre. Blir man nå stående på den ene side og øve den formende tenkning, så har denne en tendens til å gå tapt igjen. Man må samtidig arbeide med den andre siden, med skjemaene, for også her å komme til kildene av de kvaliteter som møter oss i sanseverdenen, - på begge sider finnes det eteriskes livskilder. Bare i den menneskelige bevissthet er de foreløpig adskilt. Har vi oppnådd en aktiv, formende tenkning, så må det neste skritt tas med de rene sanseiakttagelser.

Her er et lite eksempel, for så å si å peke hen på en bestemt retning: Man sitter på en benk ute i skogen, lukker øynene og forsøker å gjennomføre en meget intensiv meditasjon. I løpet av meditasjonen glemmer man helt at man sitter der på benken; men på slutten av meditasjonen dukker omverdenen opp igjen. Og nå kan man gjøre en oppdagelse med henblikk på sanseiakttagelsene: Hvis man bare sitter der helt vanlig på benken, og det rasler litt i noen blader, så lyder dette ganske svakt; hvis man derimot kommer tilbake fra en intens meditasjon, er det et sterkt brus - men høyst et par sekunder, før det så blir svakt igjen. Hva var det som skjedde? Plutselig levde man direkte i sansningen, i sanseopplevelsen, uten skjemaer, uten gjenstandsforestillinger - et bitte lite øyeblikk. Etter dette kan man nå vurdere hvordan alle kvaliteter er neddempet i de vanlige sanseiakttagelser. Her er en talerstol. Jeg vet hva det er; det er en gjenstand. Straks svekkes alle sanseopplevelser av slutt-produktets forestilling. - Et annet eksempel: Just som man sovner inn, på grensen til søvnen, men ennå uten å sove berører man dynen, og det lyder et høyt brus. Jeget og astrallegemet trekker seg litt ut, og straks er det skjema-aktige, denne innordning etter gjenstandsforestillinger i den borgerlig-trivielle verden, oppløst, og man er inne i en brusende, stor elementar verden. Ikke sjelden opplever barn dette, og noen blir forskrekket, fordi de ikke vet hva det er. Da kan det være ganske nyttig at de voksne vet hva det dreier seg om.

Altså, det foreligger en dobbelthet: På den ene side en oppstigning til den aktivt tenkende virksomhet, til den formende tenkning; på den annen side oppstigningen fra det skjematisk i sanseopplevelsene til disses kilde i det virkende elementarområde. Og nå begynner de to å virke sammen - som i et åndedrett. For med hvert skritt fremover i formende tenkning styrkes og utvides også evnen til å ta opp de virkelige kvalitetene i sanseiakttagelsene, og omvendt. Dette brus i sanseiakttagelsenes verden, i elementarverdenen, forsvinner i neste øyeblikk hvis det ikke suges opp av en formende tenkning. Når de to begynner å virke sammen, begynner også et nytt åndedrett - nå ikke i luften, men mellom tenkning og iakttagelse. Begge forsterker hverandre gjensidig.

I denne virksomhet opplever mennesket den eteriske verden, det egne eterlegeme - om enn i første omgang bare som i en liten flik. Billedlig - men ikke bare billedlig kunne jeg uttrykke det slik: Det eteriske omkring hodet er det første som blir grepet slik. Men denne "flik" har en tendens til å forsvinne ut av bevisstheten hvis det ikke inntreier en ytterligere forsterkning. Jeg vil gjerne antyde et par veier til en slik forsterkning.

Det første er følgende: Det ville være en stor feil å tro at man kan komme videre i dette felt av iakttagelse og tenkning dersom man samtidig mener at hele ens eget personlige liv kan bli liggende uforandret. For denne fliken henger ikke bare sammen med det nærmeste eteriske i hoderegionen, den henger sammen med hele menneskets eterlegeme, som er en tidsorganisme og lever i hele biografien. Hvis man da ikke begynner å bearbeide sitt eget liv, forblir bevisstheten i den eteriske fliken liten og svak. Nå kan man forsøke følgende vei som styrker dette: Å gå bakover i sitt eget liv, situasjon etter situasjon, år etter år, bakover helt inn i barndommen, og så skue hen på det som fra et høyere punkt, - ikke bare ville koke opp det personlige ennå en gang, men se på det ovenfra som om det var en annen som hadde opplevet det, med den samme objektivitet, og skille mellom vesentlig og uvesentlig. Slik stiger vi litt etter litt inn i biografisens virkelige krefter. Hver gang et stykke liv gjennomarbeides på denne måten, kommer en tilbakevirkende kraft. Den lille fliken "tenkning - iakttagelse" begynner å vokse, blir større og større; og på den annen side strømmer det lys fra denne fliken inn i arbeidet med biografien. Man oppdager tidlig: Hvis jeg ikke arbeider med mitt livsløp, vil denne fliken stadig forsvinne igjen og forbli svak og liten.

En annen vei som også bevirker en forsterkning: Jeg sa "tidsorganisme". Den kan fort tenkes abstrakt: Jeg sammenfatter tiden: En tidsorganisme! Det er ennå ikke tidsorganismens virkelighet! Denne må erfares direkte! Og da må man begynne med det aller nærmeste. La oss tenke oss denne situasjonen her, dette foredraget i dette øyeblikk, og nå tenker vi oss hypotetisk at klokken var syv om morgenen, at vi alle satt her og jeg sto her og snakket. Det ville, være en helt annen situasjon og et helt annet foredrag, selv om jeg sa de samme ordene. Klokken syv, morgenstemning: Nettopp våknet, før frokost - det ville være en helt annen virkelighet; i mellomtiden har vi lagt dagen bak oss, vi har hatt foredrag og samtalegrupper og nå beveger vi oss videre inn i aftenen. La oss forestille oss at klokken var ett om natten - igjen, ville det ha vært en helt annen situasjon og et helt annet foredrag.

Alt som skjer er det det er, ikke bare som øyeblikkelig innhold, men ved det forhold det har til tidsorganismen. På hvilket sted er jeg i løpet av dag og natt? Hva kommer meg imøte? Hva ligger bak meg? Man befinner seg alltid inne i mange små, større og helt store kretsløp: det lille døgn-kretsløpet, måneden, hele årskretsen. Vi kan jo f.eks. tenke oss at det nå var mars måned, - hele situasjonen ville igjen være anderledes, vi ville finne oss et helt annet sted i årsløpsorganismen. Det er fort gjort både å tenke og innse dette, og så lar man det falle og dilter videre fra øyeblikk til øyeblikk og føler slett ikke virkelig realiteten av denne tidsorganismen. Man må oppøve følelsen overfor det at man uavlatelig befinner seg inne i mindre og større kretsløp, og at det lille, øyeblikkelige bare har sin betydning og sin verdi gjennom sammenhengen med helheten.

Når man faller ut av tidsorganismen, oppstår nervøsitet. Nervøsitet oppstår også av andre grunner. Hvis jeget lar alle sjelekrefter og alt som bølger og bruser i dem av tanker, følelser, ønsker, drifter og begjær få fritt løp, lar alt flyte uten å gripe inn, da blir astrallegemet slapt, svakt. Astrallegemet skjuler et rikt mangfold, men hvis jeget ikke begynner å arbeide på det, impulsere det, blir det slapt. Hvilken følge har det? Astrallegemet kan ikke lenger inspirere eterlegemet, og nå blir dette også slapt. Hva menes her med "slapt"? Avhengig av ytre, tilfeldige påvirkninger, allergisk. Når man er allergisk, betyr dette en viss svakhet overfor påvirkninger utenfra. Jo sterkere man er, desto mindre allergisk vil man være. Det svekkede eterlegeme mister sitt grep på det fysiske legeme, og dermed faller dette litt "utenfor". Ikke helt - hvis det skjedde, ville vi dø. Men når det fysiske legeme faller litt ut, oppstår nervøsitet og forskjellige slags sykdommer. Det fysiske blir urolig, blir selvstendig. Det motsatte skjer når jeget arbeider på noe av det egne sjeleliv, på drifter og begjær, og her gjør et lite skritt fremover. Å gjøre litt mer i retning av menneskeliggjørelsen, - å bli mer menneskelig, mer sann i tenkning, følelse og vilje, i alle tilbøyeligheter og væremåter - det er det vordende, det fremtidige menneske. Det kommer ikke an på at det er fullkomment, man trenger ikke å bli så perfekt som idealet, det ville være helt forkjært tenkt og dessuten uoppnåelig - det kommer an på at man begynner, og på den nye kraftretningen, for

allerede denne har i seg kraften av det vordende menneske. Og straks blir astrallegemet strammere, sterkere. Dets rike mangfold er det samme, men samtidig blir alt anderledes når denne inspirerende kraft fra jeget kommer og "menneskeliggjørelsen" begynner - astrallegemet kan virke sterkere inspirerende på eterlegemet, dette blir mindre allergisk og mer kraftig og får et sterkere grep på det fysiske legeme, slik at det virker ordnende, styrkende, vitaliserende. Vi har her en grunnkraft i det Rudolf Steiner kaller "hygienisk okkultisme". Fra det fremtidige, det vordende menneskes innerste åndelige krefter vekkes helbredende, legende krefter tillive - i første omgang i det egne vesen, og herfra stråler det ut også i den sosiale organisme.

Jeg beskrev dette som en forsterkningsvei, for når noe blir gjort i denne retning, kommer en strøm tilbake og opp til den før nevnte "fliken". Når en kraft vekker "det fremtidige menneske" til virksomhet, styrkes eterlegemet ut fra jeget, og denne kraft bæres oppad. "Fliken" blir sterkere og utvider seg.

En annen forsterkningsvei som er meget viktig: I vår tid har alle mennesker følgende innstilling: Man forestiller seg selv som et lite, et ørlite punkt på jorden, utrustet med et fullstendig subjektivt sjeleliv, og der ute er det store verdensaltet med stjernene, som man ikke har noe å gjøre med eller noen forbindelse til. Selv om jeg her utvikler meg moralsk videre, så står dette fullstendig uten sammenheng med hele stjerneverdenen, så lenge denne tenkes rent astrofysisk. Hvis man har denne forestillingen, så blir man like svak og liten som man var. Man har ikke oppdaget det avgjørende: at dette "noe" som begynner å våkne opp i det eteriske, ikke bare er her hos meg. Hvor kunne det ellers være? Det er - samtidig i periferien, i den fjerneste omkrets. Et fysisk legeme kan i det store og hele avgrenses, også der hvor det er overganger, som ved luft eller varme. Det samme er ikke tilfellet med eterlegemet. I hvilket forhold står eterlegemet til hele eterverdenen? I et like nært forhold som vi har mellom det fysiske hode og resten av kroppen. Hodet er i noen grad adskilt, for seg selv, men gjennom halsen står det i forbindelse med kroppen, og uten denne kunne jo hodet slett ikke leve. Hva er den tilsvarende "resten av kroppen" for vårt eterlegeme? Hele eterverdenen. Ethvert menneskelig eterlegeme er som et lite hode som hører til "felleskroppen" der ute i verdensaltet. Alt det eteriske her virker samtidig som perifer kraft i universet. Det fysiske hviler i et punkt - er trykkende. Det eteriske virker inn fra hele omkretsen, - "sugende".

Selv om man ennå ikke vet det, er stjerneverdenen umerkelig tilstedeværende, allerede ved den første oppvåkning i det eteriske, der hvor den formende tenkning og sanseiakttagelsene blir belivet. Umerkkelig er det hele til stede, og nå kommer igjen en forsterkningsvei: Livet i denne helheten må bli bevisst, må øves. Slik som man føler seg inne i sitt eget eterlegeme, må man også føle seg inne i den store omkretsen som hvelver seg over oss og rundt oss, i stjerneperiferien.

I et dikt av Novalis finnes noen linjer som først og fremst synes å være skjønt poetiske - og så ser man plutselig den dype sannhet i disse ordene:

"Die Sternwelt wird zerfliessen
zum goldnen Lebenswein,
wir werden ihn geniessen
und lichte Sterne sein."

("Stjernene vil smelte
til livets gyldne vin,
og denne vil vi nyde
og selv bli klare stjerner.")

De er ikke bare poetiske, de er sanne. Omkretsens eteriske hvelving blir oss bevisst, - det lille blir stjerne, lever sammen med det store. Oppvåkningen i det eteriske blir virkelighet.

Jeg har forsøkt å beskrive et par forsterkningsveier: Arbeidet med biografien, altså med det egne livsløp, opplevelsen av tidsorganismen, jegets arbeid på vesensleddene, virkningene av dette og til slutt sammenhengen med den store verdensomkretsen.

Her vil jeg gjerne skyte inn en liten betraktning om den såkalte fjerde dimensjon. Denne kan være en helt abstrakt sak, hvor man bare teller videre: fjerde, femte, sjette dimensjon..., dette kan utmerket godt benyttes i den moderne matematikken, uten at det på noen måte har en åndelig verdi. Man kan se det slik: Det vanlige rom har tre dimensjoner, og så tilføyer man tiden som en fjerde koordinatakse; nå kan man regne med fire dimensjoner. Dette er én betydning av den fjerde dimensjon, og denne sikter jeg ikke til her. Jeg mener den esoteriske betydning av den fjerde dimensjon, og da skjer noe helt annet. Hvor befinner det tredimensjonale seg, de tre koordinataksene i rommet? Kun i det jordiskfysiske, hvor man opplever romtilværelsen. Bare her

blir det krystallinske, det mineralske mulig, gjennom "utvendiggjørelsen" av de tre dimensjonene. Men det tredimensjonale er ikke det opprinnelige, det kommer ut av den høyeste åndelige verden over tre trinn, før det krystalliserer seg i det tredimensjonale rom. Hvor mange dimensjoner - altså i denne betydning av ordet - finnes det i den høyeste åndelige verden? Null dimensjoner. Der eksisterer ingen tredimensjonal virkelighet av rommet, urbildene er rent åndelige. Hvor mange dimensjoner finnes det i den lavere åndelige Verden? En - linjestrålende - men ikke en linje slik vi kjenner det i det fysisk-tredimensjonale. Det er en linje som lever ut av det åndelige i en viljesretning, som utstråling. Når vi så stiger videre nedover gjennom urbildenes verden kommer vi til et neste trinn, den eteriske elementarverdenen. Hvor mange dimensjoner er det der? To! Det er levende bilder som virker i flaten, men ikke en flate slik vi kjenner den i det tredimensjonale, f.eks. en vegg eller et maleri. Det er virksomhet - når vi stiger nedad fra urbildenes verden kommer vi til det første og så til det andre felt av levende virksomhet. Hvor befinner disse flatene seg? I hele den eteriske omkrets, og derfra virker de formende, arbeidende, men i flaten, ennå ikke tredimensjonalt, ennå ikke i noen fiksert form. Der det oppstår en fast form, er formen falt ut av sin sammenheng med bevegelseskreftene, og vi får det tredimensjonalt romlige, det fysiske, det mineralske.

Vi har altså følgende utviklingslinje: "Null" i den høyeste åndelige verden - man kunne også si "punkt", eller "lavere åndelige verden: "linje", i bare én dimensjon stråler det ut som åpenbaring. Videre: den eteriske verden, levende virksomhet i flaten, intet stivnet finnes, - og til sist kommer det tredimensjonale, korset, døden, som bare er mulig i den fysiske verden. Det er den skapende virksomhet som stiger ned fra den høyeste åndelige verden.

Og så begynner bevissthetsutviklingens oppadstigende linje - vi får en fjerde, femte og sjette dimensjon. Men ikke bare som nye akser som føyes til, men derimot som oppstigning til de høyere plan, hvor for hvert trinn en utvendiggjort dimensjon forsvinner. Først når vi hen til det todimensjonale, til bildet, imaginasjonene. Så forsvinner enda en dimensjon - vi kommer til linjen, inspirasjonen. Og et tredje trinn - vi er i punktet, i intuisjonen, helt ett med det vesensaktige.

Oppvåkningen i det eteriske skjer altså der hvor bevisstheten stiger opp fra det tredimensjonale til dette neste felt, hvor en utvendiggjørelse blir borte, og flaten ikke lenger er en gjenstands flate, men en levende, virkende billedflate. Hvor befinner denne seg? Hvor i sjelen stiger imaginasjonene opp? Rudolf Steiner henviser oss her nøyaktig til det sted hvor ellers erindrings-bildene stiger frem - helt i det innerste indre. Tenk Dem en flate som De selv står midt inne i - der er imaginasjonsfeltet. Hva vil det si? Det kan ikke være visjoner!

0 6
Punkt, Punkt,
stjerne intuisjon

1 5
Linje, Linje,
åpenbaring inspirasjon

Panorama Panorama
2 4
Beveget Bilde,
virksomhet imaginasjon
i flaten

3

Kors
Død

Det tredimensjonale rom.

En visjon kommer på sett og vis utenfra, man bare betrakter det, og alle mulige selvbedrag og illusjoner kan blande seg inn. Imaginasjonen er, idet den trer frem, egenvirksomhet; man er selv inne i billedskapelsen.

Men samtidig er bildet også et helt annet sted, nemlig i det uendelig fjerne, i omkretsen. Dette er den fjerde dimensjon: Hvor man er liten og samtidig stor, hvor man på samme tid er i den lille flaten og i den store omkretsflaten i periferien, i stjerneverdenen.

Hvis man ikke bryr seg om stjerneverdenen, forsvinner også den lille indre flaten, for denne kan bare eksistere når den samtidig oppleves som en universalkraft i periferien. Hva er det altså man må gjøre? Man må stige ut av sin lille personlige kropp! - Det er nå ikke lenger ensbetydende med å gi slipp på seg selv, for i denne frie handling kan man til enhver tid gå tilbake til det tredimensjonale, til "døden", og kontrollere forbindelsen - denne forbindelsen er fullt bevisst sikret. Hvis man gir slipp på seg selv og fortaper seg i det store kosmos, er alle selvbedrag mulige. Man må altså hele tiden kunne føre forbindelsen tilbake til punktet i det tredimensjonale korset. Derved tilkjemper man seg friheten.

La oss et øyeblikk se nærmere på det felt som ligger mellom den andre og den fjerde dimensjon (se tegningen). Umiddelbart før fødselen og umiddelbart etter døden befinner vi oss i dette feltet. Hva inntreer umiddelbart før fødselen? Vi kommer inn i elementarverdenen fra den høyeste

åndelige verden, og i et stort panorama ser vi for oss alle intensjonene for det kommende liv. - Umiddelbart etter dødsøyeblikket utfoldes for oss et nytt stort panorama, over det forgangne liv - et panorama før livet og et etter livet! Våre liv er rammet inn av et dobbelt, mektig livspanorama der våre innerste intensjoner viser seg for oss.

Det samme er tilfelle hver morgen før vi våkner og hver aften etter at vi har sovnet inn - et panorama over den kommende dag - et panorama over dagen som gikk. Også det daglige er rammet inn av dette åndelig-vesensaktige som virker i billedform. For hva er et bilde? Dersom bildet er sant, uttrykker det et vesen. Det synliggjør på sett og vis åndelige ansiktstrekk. Det er intet absurd sammenklabbet bilde, det er et vesensansikt som viser hva som vil komme og hva som var. Og det forsvinner ikke i løpet av dagen, men lever i tidsorganismen umiddelbart under den overflaten vi bygger av skygger og skjemaer, og i hvert øyeblikk hvor oppvåkningen i det eteriske begynner kan det bli bevisst. Hvor står jeg nå? Hvilken åndelig retning har jeg? Et stort bilde taler til meg, og med dette bilde er jeg inne i tidsorganismen, som beveger seg videre.

Dette motvirker angst. Angst oppstår når man faller ut av den åndelige sammenheng. Og angsten går igjen i hele nåtidens menneskehet fordi vi er falt ut av denne tidsorganismen - oppstykket, "mistet" så å si, enkelte dråper i de enkelte legemer. Hva kommer til å skje? Går jeg til grunne? Består verden også imorgen, eller vil den være utslettet?... Angst! - det stiger opp av et mørkt, dypt hull. Og angsten kan ikke overvinnes ved at man undertrykker den. Mot skapes ved det åndelige, gjennom indre aktivitet, idet man finner frem til en ny sammenheng i en åndelig virkelighet, hvor tidsorganismen blir grepet bevisst. Man våkner opp i den! - Men selv om man nå oppnår en del i denne retning, - hvis man så som liten person rusler der på veien og tenker på verdensaltet der oppe over oss, hva er det som da fyller en? Er det ikke det astrofysiske bilde, det som traktes inn i oss av massemedia, bildet av et helt ut mekanistisk, stofflig verdensrom, der alt det som skjer på jorden er fullkomment uten betydning? Hvis man engang lager seg en nøyaktig forestilling av dette astrofysiske verdensbilde, og så forestiller seg at jorden og hele menneskeheten ble tilintetgjort, hva ville vel det bety i denne verden som man forestiller seg astrofysisk? Ingen verdens ting! Man kunne tenke seg at alt bare rullet videre som om intet var skjedd. Menneskeheten lever altså idag med et verdensbilde der dens egen eksistens er utslettet. Det bevirker angst i underbevisstheten.

Hele dette astrofysiske verdensbilde må settes i bevegelse, må heves opp og inn i tidsorganismen - inn i den virkelige tidsorganismen, ikke tiden i astro-fysisk forstand. Og her begynner arbeidet med den antroposofiske åndsvidenskap: Saturn, Sol, Måne, Jord - en trinnsvis nedstigning fra den høyeste åndelige urgrunn helt ned til midtpunktet, hvor også de tre dimensjonene i det krystallinske døde blir mulig. Og så i en vid bue innover i fremtiden, hvor nå alt det som er opparbeidet, utviklet og skjenket oss i den forgangne nedstigning kan føres videre i forvandlet form i det vordende menneske, i den vordende jord. Hva representerer Saturn-trinnet, som stemning, som følelse, innen hele dette tidsspennet, der alle de syv trinn virker sammen som helhet? Saturnstemning er vår, verdensvår. Og hvilken stemning preger soltilstanden, der de kimer som ble lagt på Saturntrinnet våkner til liv og utfoldelse? Det er sommer, verdenssommer. Og hvilken stemning klinger frem i månetilstanden? Her begynner den første isolering, oppspaltning, - det er høstens stemning! Og så vår egen jordtilstand. Det er den kosmiske, planetariske vintertid. Den tredimensjonale krystallinske verden er, kosmisk sett, et frostfullt snelandskap, - man kunne si: verdensvinternatt! Og nå tenker man seg at man ser ut i dette vidunderlig skjønne snelandskapet uten å vite at det under den kalde sneen ligger utallige knopper og spirer som venter på våren. Hvilken fryktelig tanke! - Og hva er det astrofysiske verdensbilde om ikke nettopp et snitt gjennom et slikt vinterlandskap, der hele den forgangne vår, sommer og høst er glemt, der man intet vet om knappene som ligger skjult under sneen? Det er en halvsannhet, for alle enkeltheter i beskrivelsen av snelandskapet stemmer jo. Men det er samtidig en halv løgn og denne kan ikke overvinnes ved at man påstår at

iskrystallene ikke finnes, for de er der. Men bildet må heves opp og inn i en større tidssammenheng, som også omfatter en verdensvår, en verdenssommer, en verdenshøst. Fremdeles vil man da se den døde frosten, men samtidig kan man overalt under overflaten se spirene til den kommende vår. Angsten blir overvunnet av den ro og sikkerhet som virker ut av det åndelig-vesensaktige i denne store tidsorganismen. Men det må øves. Derfor er et grundig studium av Steiners bok "Videnskapen om det skjulte" helt grunnleggende for bevissthetens oppvåkning i det eteriske.

Og de store tidsrytmene kan føre oss hen til de små: til det egne liv. Også mitt eget lille liv fra fødsel til død utgjør en helhet, en tidsorganisme. Jeg befinner meg i dette øyeblikket på et bestemt sted. La oss så tenke oss at jeg var atten år, eller også sytti år, - hva vil det si? Det vil si at akkurat dette tidspunktet er overbetonet helt inn i det fysiske! Hele mitt øvrige liv er også tilstede, i bakgrunnen, under, over, omkring meg, i flaten som bryter igjennom meg og som samtidig virker i omkretsen. Hvert øyeblikk er hele livet tilstede, men enkelte punkter overbetones: Attenårsringen, eller den syttiårige aldrende. Hva danner bakgrunnen hos den unge? Alt det som skal komme, det som hører fremtiden til, og dette er tilstede med særlig kraft i den øvrige del av tidsorganismen. Og hva er det som fremfor alt lever i en syttiårings tidsorganisme? Hele ungdommen!

Det finnes et sted i Rudolf Steiners første mysteriedrama, hvor Johannes Thomasius opplever dette nullpunktet mellom skygger og skjemaer og hvor han så gjennom den spirende erkjennelseskraft langsomt stiger opp til en oppvåkning i det eteriske. Og der ser han to personer som han i det fysiske kjenner som den gamle professor Capesius og den unge Dr. Strader. Men her utvider bildet seg, og han ser den gamle professoren som yngling, og Dr. Strader ser han som gammel! Man kunne kalle det en komplementær virkning, der alt det som i det fysiske er overbetonet på et punkt får en overbetoning på den motsatte siden i tidsorganismen. Og jegets prøvelser fører oss gjennom alle faser av denne helheten, det er det fremtidige, det vordende menneske. Ved bevissthetens oppvåkning i det eteriske ser vi mange skikt og områder, som alle har den egenskap at de gjensidig forsterker hverandre. Man finner samtidig veien til det lille og til det store, man finner seg selv og man finner menneskeheten. Man finner det vordende menneske, det virkelig vesensaktige i den egne individualiteten, - men hvis det bare var der, ville det være feil, for det er bare sant når det samtidig lever og virker i det store, i omkretsen. Man finner Kristus i det indre, og samtidig som den store kosmiske Kristus i omkretsen, i de andre og i menneskeheten. Han kan ikke bli funnet på bare et sted, - Kristus virker inn fra omkretsen og samtidig fra dypet av det egne hjerte.

Oversatt av Markus Lindholm

(Etter et foredrag holdt den 23. oktober 1985 på et felles stevne for Steinerskolen og Antroposofisk Selskap i Stuttgart. Gjennomsett og noe forkortet av foredragsholderen.)

Försteutgave:

Libra, Oslo, 1987/1

Versjon av:

07.05.2010

www.joergensmit.org er webbadressen til material av og om Jørgen Smit.
Biografisk material, utgivelser, foredrag, arbeidsplasser o.s.v. utgitt av Rembert Biemond